

E

E

E. Một âm-tự đứng vào hàng thứ sáu văn quốc-ngữ.

E. Ngại, có ý sợ : *Việc ấy e khó thành.*

E-ấp. Dụt-dè, không quả-quyết : *Nặng lòng e-ấp, tính bài phân chia.* || **E-dè.** Cũng nghĩa như « e-ấp » : *E-dè gió đập, hãi-hùng sóng va* (K). || **E-lệ.** Dụt-dè ngược-nghe : *Hai Kiều e-lệ nép vào dưới hoa* (K).

VĂN-LIỆU. — *Ngại-ngùng dạn gió, e sương* (K). — *Kẻ nhìn tỏ mặt, người e cúi đầu* (K). — *Ăn năn e nữa đến sau lụy mình* (Nh-đ-m).

É

É. Tiếng trẻ thơ khóc.

É-è (thường đọc là e-é). Cũng nghĩa như « é ».

È

E. Tiếng thở khi bị nghẹt (không dùng một mình).
Nghĩa bóng : chịu, không cưỡng được : *Thua cuộc thì è cỏ ra mà trả.*

È-è. Cũng nghĩa như « è » : *Gánh nặng thở è-è.*

Ê

Ê. Tiếng rặn.

Êc

Êc. Tiếng lợn kêu.

Êc-éc (thường đọc là eng-éc). Cũng nghĩa như « éc » : *Lợn kêu éc-éc.*

Em

Em. I. Con trai, con gái cùng một cha mẹ nhưng sinh sau, hay là con vợ lẽ đối với con vợ cả.

II. Trong một họ, dù nội dù ngoại cùng một hàng mà là bề dưới thì gọi là em : *Em họ.*

III. Tiếng chung của người lớn gọi người nhỏ, coi như em mình : *Em ơi, em làm hộ anh việc này.*

IV. Tiếng người đàn-bà tự xưng khi nói chuyện : *Mai em xin đến chơi hầu chị.*

Én

Én. Tức là con chim yến.

Eo

Eo. Thất ngãng giữa.

Eo-bề. Khúc bề hẹp, hai bên có đất ép lại. || **Eo đất.** Giải đất hẹp, hai bên có bề ép lại. || **Eo-hẹp.** Không được rộng-rãi dôi-dào : *Đồng tiền eo-hẹp.*

Eo-éo. Cũng nói là éo-éo. Tiếng kêu : *Kêu eo-éo điếc tai.*

Eo-óc. Tiếng gà gáy nhọn-nhíp : *Tiếng gà eo-óc canh khuya.*

Eo-sèo. Tiếng nhiều người nói lai-nhai, làm người ta khó chịu : *Eo-sèo mặt nước buổi đò động* (Tú-Xương).

Éo

Éo-le. Chênh-vênh, không được vững-vàng : *Ngồi éo-le trên mũi thuyền.* Nghĩa bóng : *trác-trở bất-bằng* : *Cảnh đời lắm nỗi éo-le.*

Èo

Èo-èò. Tiếng người kè-nhè bên tai : *Nói èo-èò suốt ngày.*

Êo

Êo-lả. Trỏ bộ thướt-tha yếu-ớt : *Dáng người êo-lả.*

Êo-oẹ. Nũng-nịu, vôi-vĩnh, làm ra bộ khó tính : *Tính êo-oẹ không ai chiều nài.*

Ễ

Ễ-ệt. Tiếng đũa vông, đũa đu, gánh nặng.

Ễ-ợt. Giã dọng, nói khác dọng thường: *Ăn nói ễ-ợt.* Cũng nói là ễ à ễ-ợt.

Ép

Ép. Dùng sức mạnh, sức nặng làm cho gập: *Ép dầu, ép giò.* Nghĩa bóng: đè nén, bắt buộc phải theo: *Chịu ép một bề. Ép duyên. Ép ăn.*

Ép-uồng. Cũng như nghĩa bóng tiếng « ép »

VĂN-LIỆU. — *Ép đầu ép mỡ, ai nữ ép duyên.* — Giàu giữa làng trái duyên khôn ép, khó nước người phải kiếp thì đi. — *Vội chi liễu ép hoa nài (K).* — *Ép cung cầm nguyệt, thữ bài quạt thơ (K).* — *Đem tài qua-giáp ép người văn-chương (Nh-đ-m).* — *Nhân duyên chưa ép, chữ đồng đã in (Nh-đ-m).*

Ép

Ép. Đổ bẹ xuống: *Cải đàn hoa đã đổ ép.*

Ê

Ê. Đau ran và tê đi một lúc: *Đau ê cả cánh tay.* Nghĩa bóng: dạn-dày: *Họ nói cho ê cả mặt.*

Ê-âm. Đau âm-ỉ: *Chân tay đau ê-âm.* || **Ê-ê.** Tiếng reo phi-hồ của trẻ con. || **Ê-trẻ.** Dạn-dày rhem-nhuộc: *Làm điều vô-sĩ thì ê-trẻ lắm.*

Ê-a. Giọng đọc kinh hay đọc sách kéo dài ra: *Trẻ học ê-a. Thầy cúng ê-a.*

Ê-hề. Thừa-thời nhiều: *Tan chợ mà thịt cá còn ê-lề.*

Ế

Ế. Không chạy, không dặt: *Ế hàng, ế chồng.*

Ế-âm. Cũng nghĩa như « ế »: *Hàng họ ế-âm. Nhân-duyên ế-âm.*

VĂN-LIỆU. — *Đất lo, ế mùng.* — *Đất muối, ế cà.* — *Ra chi phận ế, duyên ôi (H-Cl.ừ).* — *Đất quế, ế củi (T-ng).*

Ề

Ề-à. Giọng nói dềnh-dang kéo dài: *Nói ề-à mãi không hết câu chuyện.*

Ềch

Ềch. Loài nhái mình to, thịt ăn ngon. Còn gọi là gà đồng.

VĂN-LIỆU. — *Ềch vờ hoa dâm bụt.* — *Ềch ngồi đáy giếng coi trời bằng vung (Ph-ng).*

Ềm

Ềm. Dịu, mềm: *Ngồi xe Ềm. Ềm trời, Ềm tai, Ềm chuyện.*

Ềm-ả. Lặng-ẽ, không có tiếng động: *Chiều trời Ềm ả.* || **Ềm-ái.** Nhẹ-nhàng, dịu-dàng: *Khúc đầu Ềm-ái xuân tình (K).* || **Ềm-êm.** Hơi Ềm. || **Ềm-đềm.** Cũng nghĩa như Ềm-ái: *Ềm-đềm trưởng rú, màn che (K).* || **Ềm-thấm.** Xong-xuôi, ôn-thỏa: *Công việc thu xếp đã Ềm-thấm.*

VĂN-LIỆU. — *Ềm như ru.* — *Ềm như cát, mát như nước.* — *Cách lường phải buổi Ềm trời (K).* — *Sao cho trong Ềm, thì ngoài mới Ềm (K).*

Ềm

Ềm. Âm-ảnh, làm cho mất cái may, cái lợi: *Ngồi Ềm đầu cánh.*

Ềnh

Ềnh. Uỡn ra, thẳng ra: *Chừa Ềnh bụng ra.* — *Nằm Ềnh ra giường.*

Ềp

Ềp. Do tiếng Pháp mà ra. Tiếng kêu đề cho người ta tránh.

Ều

Ều-ều. Tiếng gọi chó.